

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องผลการใช้นิทานพื้นบ้านมุสลิมเป็นบทเรียนเสริม เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับการอ่าน

- 1.1 ความหมายของการอ่าน
- 1.2 ความสำคัญและความมุ่งหมายของการอ่าน
- 1.3 กระบวนการของการอ่าน
- 1.4 ปัญหาสำคัญที่มีผลต่อการอ่าน

2. เอกสารเกี่ยวกับการสอนทักษะการอ่าน

- 2.1 ทฤษฎีการสอนทักษะการอ่าน
- 2.2 หลักการการสอนทักษะการอ่าน
- 2.3 การสอนทักษะการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- 2.4 ทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสอนทักษะการอ่าน
- 2.5 การสอนทักษะการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ

3. เอกสารเกี่ยวกับการเรียนภาษาที่สองและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

- 3.1 องค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการเรียนภาษาที่สอง
- 3.2 หลักสำคัญในการเรียนภาษาที่สอง
- 3.3 การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

4. เอกสารเกี่ยวกับบทเรียนเสริมนิทานพื้นบ้าน

- 4.1 ความหมายของบทเรียนเสริม
- 4.2 เกณฑ์ในการเลือกนิทานพื้นบ้าน

5. เอกสารเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านมุสลิม

- 5.1 ความหมายของนิทานพื้นบ้านมุสลิม
- 5.2 ลักษณะและเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านมุสลิม

5.3 ที่มาของนิทานพื้นบ้านมุสลิม

5.4 คุณค่าของนิทานพื้นบ้านมุสลิม

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารเกี่ยวกับการอ่าน

ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นกระบวนการรับรู้ความหมายจากสิ่งที่อ่าน และการอ่านถือทักษะที่สำคัญทักษะหนึ่ง ซึ่งใช้ในการแสวงหาความรู้ และเพื่อความบันเทิง ทักษะการอ่านจึงเป็นทักษะที่จำเป็นต้องฝึกฝนให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้

คนยา วงศ์ระชะชัย (2542 : 4) กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่า การอ่าน คือ กระบวนการที่เกี่ยวข้องทั้งร่างกาย คือ การมองเห็นตัวอักษร และทางสมอง คือ การเข้าใจความหมายของตัวอักษรและการแปลความตัวอักษรนั้น ทั้งนี้แม่นมาส ซวลิต (2537 : 232) ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่า การอ่าน คือ การใช้ศักยภาพของสมองเพื่อรับรู้ แปลความหมาย และเข้าใจปรากฏการณ์ ข้อมูล ข่าวสาร เรื่องราว ประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก และจินตนาการ ตลอดจนสาระอื่นๆ ซึ่งมีผู้แสดงออกโดยสัญลักษณ์ที่เป็นลายลักษณ์

นอกจากนี้แล้วฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 1) กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่า การอ่าน คือ ความสามารถของมนุษย์ที่เข้าใจความหมายสัญลักษณ์ต่างๆจากสิ่งที่อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของพิศมัย อ่ำไพพันธุ์ (2548 : 4) กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่า การอ่าน คือ กระบวนการใช้สายตา และสองอย่างสัมพันธ์กัน เพื่อสร้างความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ และแปลความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ เหล่านั้นได้ และ Haris and Smith (1986 : 8) ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับตัวอักษร โดยผ่านการคิดรวมทั้ง Goodman (1988 : 4) กล่าวว่า การอ่านเป็นการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ในเนื้อหาที่เขียนและความคิดในการอ่าน ซึ่งผู้เขียนถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาษาและผู้อ่านแปลออกมาเป็นความ

จากความหมายของการอ่านข้างต้น สามารถที่จะกล่าวสรุปได้ว่า การอ่านคือ กระบวนการรับรู้ความหมายจากสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นสมอง และแสดงปฏิกิริยาตอบสนองจากสิ่งเร้า นั้น

ความสำคัญและความมุ่งหมายของการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทั้งนี้แล้วการอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตของมนุษย์อย่างน้อย 6 ประการดังต่อไปนี้ (วรารักษ์ สามโกเศศ, 2554 : 8)

1. การอ่านคือการเปิดหน้าต่างและประตูเพื่อให้เกิดการไหลเข้าของความรู้และการมีทักษะในเรื่องต่าง ๆ ยิ่งอ่านมากและยิ่งอ่านได้หลากหลายภาษาก็ยิ่งมีประตูและหน้าต่างมากยิ่งขึ้น การอ่านจึงเป็นหนทางไปสู่ชีวิตมีราคา โดยแท้
2. การอ่านสร้างความคิดความอ่านให้แก่ผู้อ่านประวัตินุคคลสำคัญ คำพูดของนักปราชญ์ ความคิดเห็นของผู้รู้ ไอเดียของคนทุกวัย ฯลฯ แรงบันดาลใจและทัศนคติอันเหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยกำหนดชะตาชีวิตมนุษย์ ล้วนมาจากการอ่านหนังสือที่มีคุณค่าทั้งสิ้น
3. การอ่านสร้างจินตนาการ และจินตนาการก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (creativity) ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนนวัตกรรมในเรื่องต่างๆของมนุษยชาติ ถ้าไม่มีจินตนาการเราคงไม่มีหม้อหุงข้าว กระเป๋ามีล้อ โทรทัศน์ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ เครื่องบิน ฯลฯ เป็นแน่
4. การอ่านทำให้ผู้อ่านแตกฉานใน คล้งคำ ซึ่งนำไปสู่ความคิด คนอ่านมากก็จะมี คล้งคำหรือคำศัพท์มากไปด้วย ความคิดซึ่งอาศัยภาษาประกอบด้วยคล้งคำเหล่านี้เป็นเครื่องมือบรรยาย จึงผูกพันกับการอ่าน ยกตัวอย่างเช่นคำว่า กระจ้อกระจ้อวน ถ้าไม่เคยรู้จักคำนี้เลยก็จะไม่สามารถอธิบายความรู้สึกเช่นที่ว่านี้ได้
คนที่อ่านและดูดซับข้อมูลและสามารถจัดระบบข้อมูลที่ได้รับมาได้เป็นอย่างดี จึงมีความคิดที่เป็นระบบจนสามารถสื่อสารออกมาได้ชัดเจน ซึ่งตรงข้ามกับคนอ่านหนังสือไม่ออกที่ประสบความยากลำบากในการบรรยายความรู้สึกของตนเอง และมักไม่สามารถนำเสนอความคิดของตนเองอย่างแตกฉานและเป็นระบบได้
5. การอ่านสร้างคุณธรรม การอ่านเรื่องราวของคุณธรรม เช่น ความดี ความกล้าหาญ ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ฯลฯ ทำให้เกิดความเข้าใจความหมายของสิ่งเหล่านี้ เกิดแรงบันดาลใจ เกิดการเรียนรู้ และเกิดความคิดในเรื่องคุณธรรมขึ้น
คุณธรรมไม่จำเป็นต้องเรียนรู้จากการเห็นตัวอย่างที่ดีเท่านั้น การอ่านซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองก็สามารถสร้างคุณธรรมในบุคลิกอุปนิสัยของบุคคลได้เช่นกัน
6. การอ่านก่อให้เกิดนิสัยรักการอ่านมากยิ่งขึ้นเกิดความชื่นชมและศรัทธาในการมีความรู้ การซึมซับนิสัยรักการอ่านเป็นคุณลักษณะสำคัญของคนใฝ่เรียนรู้ และเป็นคนที่สามารถพัฒนาได้

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	
ที่ประชุมของวิทยาลัย	
วันที่.....	25 ก.ค. 2555
เลขที่.....	217534
เลขเรียกหนังสือ.....	

ทั้งนี้คนยา วงศ์ชนะชัย (2542 : 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านช่วยให้เกิดความรู้ทางวิชาการ การอ่านมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาเล่าเรียนในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงอุดมศึกษา แม้ว่าการแสวงหาความรู้ในห้องเรียนได้จากครูผู้สอนโดยตรง แต่ผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้จากการอ่านด้วยตนเอง อันก่อให้เกิดความเข้าใจ ทักษะคิดต่อสิ่งต่าง ๆ กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2. การอ่านช่วยพัฒนาอาชีพ การอ่านทำให้ทราบถึงข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลที่ได้สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และพัฒนาอาชีพของตนให้เจริญก้าวหน้า

3. การอ่านช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การอ่านทำให้ทราบถึงพัฒนาการต่าง ๆ ของโลก ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ซึ่งเป็นสิ่งบันดาลใจให้ผู้อ่านนำความรู้ความคิดเหล่านั้นมามีส่วนสัมพันธ์กับการทำงานและชีวิตประจำวัน

4. การอ่านช่วยพัฒนาจิตใจให้เจริญงอกงาม การอ่านถือได้ว่าเป็นการพักผ่อนที่มีคุณค่าอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยเฉพาะการอ่านหนังสือวรรณคดี สารคดี นวนิยาย หนังสือธรรมะ นอกจากจะก่อให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจและความรู้แล้ว ยังช่วยพัฒนาจิตใจให้เกิดความเมตตาอารี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อีกด้วย

5. การอ่านช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน ตลอดจนป้องกันและแก้ปัญหาบางอย่างได้

6. การอ่านช่วยให้ผู้อ่านมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม การอ่านช่วยให้มนุษย์มีความรู้และเกิดปัญญา ความรู้และปัญญาจะเป็นเครื่องมือที่ทำให้มนุษย์แสดงออกซึ่งอารมณ์ได้ถูกต้องกับกาลเทศะ ดังนั้นจะมีการกระทำหรือพฤติกรรมที่ถูกกาลเทศะตามมาด้วย

จากความสำคัญของการอ่านข้างต้นสามารถที่จะกล่าวสรุปได้ว่า การอ่านนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพราะการอ่านเป็นจุดเริ่มต้นของความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นการอ่านจึงจำเป็นสำหรับการศึกษา การประกอบอาชีพ และครอบครัว

การอ่านควรจะมีคามมุ่งหมายในการอ่าน เพราะจะทำให้อ่านได้เร็วและตรงตามความต้องการ ความมุ่งหมายของการอ่านมีดังนี้ (กานต์มณี สักดิ์เจริญ, 2546 : 90)

1. อ่านเพื่อความรู้ เนื่องจากคนเราต้องการให้ความรู้ของตนงอกเงย ต้องการรู้ในสิ่งที่เป็นปัญหา การอ่านจึงเน้นให้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการแขนงต่าง ๆ

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด ซึ่งการอ่านในลักษณะนี้เป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจแนวคิดที่สำคัญ การจัดลำดับขั้นแนวความคิดของผู้เขียน พิจารณาเหตุผลและแรงจูงใจในการเขียนเรื่องนั้น ๆ เป็นการปลูกฝังนิสัยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอีกด้วย

3. อ่านเพื่อความบันเทิง เนื่องจากสภาวะแวดล้อมมีอิทธิพลต่อจิตใจ อารมณ์และร่างกายของมนุษย์เป็นอันมาก บางครั้งก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย การอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระไม่เป็นวิชาการ จะช่วยทำให้เกิดความบันเทิงควบคู่ไปกับความรู้ ความคิด ได้สนุก ได้หัวเราะ เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ตึงเครียด นับได้ว่าการอ่านเพื่อความบันเทิงเป็นการพักผ่อนอย่างหนึ่ง

4. อ่านเพื่อสนองความต้องการอื่น ๆ เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการตามธรรมชาติ คือ ต้องการความมั่นคงในชีวิต ต้องการการยอมรับ ต้องการความสำเร็จในชีวิต ซึ่งการอ่านจะช่วยชดเชยให้ได้

ดังนั้นความมุ่งหมายประการสำคัญของการอ่าน คือ อ่านเพื่อให้มีความรอบรู้กว้างขวาง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้แล้ว ทศนิษฐ์ สุภเมธี (2542 : 25-26) กล่าวถึงจุดประสงค์ในการอ่าน โดยทั่วไปในระดับชั้นประถมศึกษาควรจะได้เน้นถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ให้มีความสามารถในการอ่านออกเสียงได้ถูกต้องรวดเร็วและเข้าใจเนื้อความที่อ่าน
2. ให้มีความสามารถในการอ่านในใจเพื่อเก็บข้อความและเรื่องราวที่อ่านนั้น ได้ถูกต้อง
3. ให้เข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้องและเก็บใจความได้
4. ให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน เช่น การอ่านให้ประโยชน์ทั้งด้านความรู้และ

ความเพลิดเพลิน

5. เพื่อส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน
6. ให้เด็กรู้จักคำต่างๆ ที่ได้พบเห็นและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนได้
7. ส่งเสริมให้เด็กมีความรู้กว้างขวาง เพราะการอ่านทำให้เด็กได้รู้เรื่องในอดีตและ

ปัจจุบัน

8. ส่งเสริมให้เด็กรู้จักเลือกหนังสืออ่านตามใจชอบและความสนใจของเด็ก

จุดประสงค์สำคัญในการอ่านของนักเรียน คือ เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่ได้อ่าน รวมทั้งสามารถนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนร่วมอีกด้วย

กระบวนการของการอ่าน

ตามทฤษฎีของ William S. Gray กระบวนการของการอ่าน ประกอบด้วย ดังนี้ (ถนอมวงศ์ ถ้ายอดมรรคผล, 2546 อ้างใน Chicago : Scott Foresman, 1948 : 10)

1. การรู้จักคำ การรู้จักคำกับการสะกดคำได้ไม่เหมือนกัน บางคนสะกดคำได้โดยไม่รู้ความหมาย เพราะจำเอา การรู้จักคำ หมายถึง การตระหนักหรือระลึกที่รู้ประสบการณ์จากการถูกกระตุ้นด้วยสัญลักษณ์ คือ ผู้อ่านต้องรู้สึกและรู้จักคำที่ปรากฏนั้นดีพอที่จะเข้าใจความหมายได้ ซึ่งมีลำดับ ดังนี้

1) จำคำศัพท์ได้ (โดยการท่องจำเป็นส่วนใหญ่)
 2) ถ่ายทอดเสียงได้ คือ โยงหน่วยเสียง (phoneme) กับหน่วยคำ (grapheme) และ
 ประสมเสียงได้ นั่นคือ เห็นคำแล้วออกเสียง ได้ถูกต้องนั่นเอง

3) ถ่ายทอดความหมายของคำต่างๆในบริบทนั้นได้

2. เข้าใจความหมายของคำ วลี และประโยค คือ เมื่อเห็นคำต่าง ๆ ซึ่งประกอบเป็น
 ข้อความแล้ว เข้าใจความหมายไปตามลำดับ โดยเน้นว่าผู้อ่านต้องใช้ประสบการณ์เดิมของตนมา
 ช่วยตีความหมายของคำในบริบทนั้น นอกจากนั้น ผู้อ่านยังต้องพิจารณาจุดประสงค์ของผู้เขียน
 ออกคิ หรือความรู้สึกที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อให้เข้าใจด้วย

3. มีปฏิกิริยาต่อข้อความที่อ่าน คือ อ่านไปคิดไปว่าผู้เขียนหมายถึงอะไร ในกรณีที่
 ข้อเขียนหนึ่งอาจมีนัยได้มากกว่าหนึ่งนัย ต้องอ่านโดยมีทั้งสติและปัญญาและความรู้สึก ประเมิน
 ได้ว่า ข้อความนั้นผู้อ่านจะยอมรับ หรือปฏิเสธด้วยเหตุผลใด ชั้นนี้ต้องอาศัยประสบการณ์เดิมมา
 ช่วยประกอบการพิจารณา ดังนั้น นักอ่านที่รอบรู้จะเข้าใจได้ลึกซึ้งกว่า อาจจะทำคำอธิบายใหม่
 ให้ตัวเองเข้าใจยิ่งขึ้นได้ อาจจะเปรียบเทียบความคิดหรือเรื่องราวต่างๆแยกแยะได้ว่าเรื่องนี้สำคัญ
 กว่าเรื่องนั้น เรื่องใดเป็นความจริง หรือเป็นความคิดเห็นไปจนถึงหาข้อสรุปเป็นแนวความคิดกว้าง ๆ
 ได้ และสรุปเนื้อหาทั้งหมดได้

4. บูรณาการ ชั้นนี้ผู้อ่านต้องนำความหมายจากข้อความที่อ่านไปสร้างความคิดให้ได้
 อย่างที่เรียกว่าเกิดประจักษ์ขึ้น อาจจะทำให้ผู้อ่านเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับเรื่องหนึ่ง ๆ ไปเลย หรือ
 เกิดความสนใจใหม่ ๆ ขึ้นมาแล้วศึกษาโดยละเอียดต่อไป

ปัญหาสำคัญที่มีผลต่อการอ่าน

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงปัญหาที่มีผลต่อการอ่านหนังสือว่ามีสาเหตุมาจาก
 หลายสาเหตุดังที่ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545 : 22) ได้สรุปปัญหาของการอ่านไว้ดังนี้

1. ไม่ชอบอ่าน ชอบดูโทรทัศน์ เล่นคอมพิวเตอร์และดูวิดีโอมากกว่า
2. ไม่มีเวลา เพราะทำงานมาก หรือการบ้านมาก
3. ไม่มีเงินซื้อสื่อการอ่าน
4. ไม่มีคนช่วยสอนอ่านเวลาอ่านไม่ออก หรือมีปัญหาในการอ่าน
5. อ่านไม่ออก (ไม่เคยเรียนหนังสือเรียนหรือเรียนมานานแล้วไม่ได้อ่านอีกทำให้ลืม)

อ่านแล้วไม่เข้าใจ

6. สุขภาพไม่ดี เช่น สายตาสั้น ยาว เอียง หูตึง หูหนวก หรือมีโรคประจำตัว
7. พิกัด เช่น ดาบอด หรือพิกัดอย่างอื่นทำให้หยิบจับหนังสือไม่สะดวก
8. ไม่มีสมาธิในการอ่าน

9. มีปัญหา ทั้งปัญหาครอบครัวและปัญหาที่โรงเรียน

10. ไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน จึงไม่อ่าน

11. ไม่มีสถานที่ที่เหมาะสมที่จะอ่าน เช่น ร้อน อับอ้าว แสงสว่างไม่เพียงพอ

12. ตัวหนังสือเล็กเกินไป อ่านยาก ไม่เหมาะสมกับผู้อ่าน เช่น เด็กและคนชรา

13. ไม่มีหนังสืออ่าน เช่น อยู่ชนบท หนังสืออ่านไม่ค่อยมี

14. พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน จึงไม่ส่งเสริมให้อ่าน

15. มีโรคเกี่ยวกับสมองทำให้อ่านหนังสือไม่ได้ หรืออ่านช้า เช่น โรคจิตเส็กเซีย และ โรคออติสซึม

16. มีนิสัยไม่ดีในการอ่านทำให้อ่านช้า เป็นอุปสรรคในการพัฒนาการอ่าน ได้แก่ การอ่านทีละคำ ชอบอ่านออกเสียง (เวลาอ่านในใจ) หรือทำปากขมุบขมิบไปด้วย ใช้นิ้วชี้ตัวหนังสือไปด้วยขณะอ่าน ส่วนศีรษะไปตามบรรทัดทีละบรรทัด การกวาดสายตา เวลาเปิดหน้าหนังสือชอบใช้นิ้วแต่น้ำลาย ชอบอ่านกลับไปกลับมา ใจลอยไม่มีสมาธิในการอ่าน ฝันกลางวัน และชอบเปิดพจนานุกรมหาคำแปลคำศัพท์ทุกคำที่พบทำให้อ่านช้า

17. ไม่มีเทคนิคหรือวิธีการในการอ่านหนังสือบางประเภท เช่น หนังสืออ้างอิง ได้แก่ หนังสือพจนานุกรม ต้องรู้จักใช้คำทางที่อยู่ตอนบนของหน้ากระดาษทุกหน้า เพื่อให้อ่านได้รวดเร็ว การใช้หนังสือสารานุกรมต้องรู้จักใช้ดัชนีช่วยค้น การหนังสือสารคดีต่าง ๆ ต้องรู้จักใช้บรรดาการในท้องสมุด หรือใช้บรรดาการช่วยในการเขียนรายงานและการค้นคว้า เป็นต้น

18. วิธีการสอนของครูทำให้ไม่ยอมอ่าน น่าเบื่อ เป็นการบังคับให้อ่าน ทำให้เด็กต่อต้าน

19. โรงเรียนไม่มีห้องสมุด ในชุมชนไม่มีห้องสมุดประชาชนหรือหอสมุดแห่งชาติ นอกจากนั้นห้องสมุดไม่มีกิจกรรมดึงดูดความสนใจให้อ่าน ขนาดของห้องสมุดเล็กเกินไป อากาศร้อน แสงสว่างไม่เพียงพอ บรรณารักษ์ไม่มีมนุษยสัมพันธ์ปิดห้องสมุดเร็ว และปิดบ่อย ๆ การบริหารไม่ดี เป็นต้น

แม้ในการอ่านจะพบปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่มีผลกระทบต่อ การอ่าน จนทำให้การอ่านไม่มีประสิทธิภาพ แต่ทุกปัญหาที่นักการศึกษาได้กล่าวมาข้างนั้น ล้วนเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ เพราะการอ่านเป็นทักษะหนึ่งที่สามารถพัฒนาและเกิดขึ้นได้หากได้รับการอ่านอย่างถูกต้องตามทฤษฎีและรูปแบบการอ่าน

เอกสารเกี่ยวกับการสอนทักษะการอ่าน

ทฤษฎีการสอนทักษะการอ่าน

ทฤษฎีเป็นหลักความจริงที่ได้รับการพิสูจน์แล้ว ซึ่งเป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอ่านเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสอนอ่าน ไว้ดังนี้

ทฤษฎี Schema

Anderson และ Pearson (1984 อ้างใน ศรีสุดา พริ้มพราย, 2546 : 22) ได้กล่าวถึงทฤษฎี Schema ระบุว่าสิ่งที่เรียนรู้อาจต้องสอดคล้องกับสิ่งที่ตัวผู้เรียนมีประสบการณ์มาก่อนแล้ว ผู้อ่านจะต้องรู้ว่าจะอ่านอะไรและผู้อ่านจะเกิดความเข้าใจในการอ่านได้จะต้องใช้ความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมมาช่วยทำความเข้าใจในการอ่าน ความรู้ทั้งหลายนั้นจะถูกเก็บเป็นหน่วยความรู้และเชื่อมโยงเป็นเรื่องช่วยให้การอ่านเกิดความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง

ทฤษฎี Schema เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้คือเป็นทฤษฎีที่ผู้เรียนจะต้องนำความรู้หรือประสบการณ์เดิมมาช่วยในการทำความเข้าใจในการอ่านจึงจะเกิดการเชื่อมโยงความรู้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องมากขึ้น และสามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่ได้ศึกษา เช่น เมื่อพบคำศัพท์ที่ไม่เข้าใจความหมาย นักเรียนอาจจะใช้การคาดเดาความจากบริบทเพื่อช่วยให้เข้าใจความหมายของคำใหม่ได้มากขึ้น หรือนักเรียนอาจคุ้นเคยกับหัวข้อเรื่องนั้นมาก่อนจะทำให้เข้าใจบทอ่านมากขึ้น ดังนั้นในการสอนการอ่าน ครูจึงควรนำเอาประสบการณ์เดิมมาช่วยในการเรียนรู้สิ่งใหม่ของนักเรียนจะสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านได้ดีขึ้น

ทฤษฎี Information

Harris และ Hodges (1995 อ้างใน ศรีสุดา พริ้มพราย, 2546 : 22 - 23) ได้กล่าวถึงทฤษฎี Information ระบุว่าว่าเป็นทฤษฎีที่เน้นการสื่อสารคือเน้นทั้งการส่งสารและรับสารการรับสารและการส่งสารที่ดีจะทำให้การเรียนรู้และการสื่อสารประสบความสำเร็จ โดยผู้ส่งสารคือผู้พูดหรือผู้เขียนนั้นต้องมีการส่งหรือการสื่อที่ดี คือมีการใช้รูปแบบส่งสารที่มีความเหมาะสมกับผู้รับด้วยในการรับสารก็เน้นว่าควรมีทักษะการรับสารที่ดีมาจากการตั้งวัตถุประสงค์ในการอ่านหรือการฟังที่ดีหรือมีการใช้เทคนิคที่ดีในการรับสาร

ทฤษฎี Information เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้คือเป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับการส่งสารและรับสาร การพูดที่ดีจะมีส่วนสำคัญที่ทำให้การฟังหรือการอ่านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อนักเรียนอ่านสารแล้วจะเกิดการเรียนรู้มีความเข้าใจดียิ่งขึ้น และสามารถถ่ายทอดความรู้ที่ผ่านการเขียนหรือการพูดได้ต่อไป

หลักการการสอนทักษะการอ่าน

สนม ครูทเมือง (2528 : 175-179) ได้เสนอหลักสำคัญในการสอนทักษะการอ่านไว้ดังนี้

1. สร้างความพอใจ นักเรียนแต่ละคนอาจจะมีคามสนใจไม่เหมือนกัน ควรส่งเสริมการอ่านหนังสือหลายๆประเภท ครูควรมีบทบาทที่จะแนะแนวทางให้เกิดความสนใจ เช่น เลือกกิจกรรมการอ่านให้ถูกใจนักเรียน
 2. ต้องเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนแต่ละคนมีพัฒนาการทางสมองในการอ่านไม่เหมือนกันจึงควรสอนเป็นกลุ่ม ๆ ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาในการสอนด้วย
 3. ก่อนจะให้ให้นักเรียนอ่านนั้น ครูควรบอกจุดมุ่งหมายในการอ่านเสียก่อน พยายามส่งเสริมให้นักเรียนให้มีความใส่ใจและปรารถนาที่จะอ่านหนังสือทุกประเภทที่มีประโยชน์
 4. ก่อนที่จะสอนการอ่านหนังสือประเภทใดแบบใดก็ตาม ครูจะต้องอ่านเรื่องนั้นมาก่อนจะได้เข้าใจเรื่องราวทั้งหมดเพราะจะได้เน้นในส่วนที่สำคัญและฝึกกิจกรรมต่างๆได้
 5. การอ่านที่ดีจะต้องเข้าใจความหมายมิใช่แต่เพียงอ่านได้
 6. การอ่านที่ดีต้องมีสมาธิและตั้งคำถามทบทวนในใจอยู่เสมอ
 7. ต้องฝึกให้นักเรียนอ่านหนังสือดีมีประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ
 8. ต้องฝึกอัตราความเร็วในการอ่าน โดยเฉพาะการอ่านในใจด้วยแล้ว ต้องอ่านหนังสือได้เร็ว เข้าใจความหมายได้ทันที
 9. ต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอยู่เสมอ
 10. ต้องคำนึงถึงลักษณะการอ่านที่ดี เช่น การอ่านในใจต้องอ่านให้เร็ว จับใจความได้
 11. ควรฝึกการใช้สายตาให้เป็นประโยชน์ เมื่อต้องการอ่านเพราะจะทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพ
 12. การอ่านในระดับขั้นสูงๆ ควรฝึกให้อ่านตารางกราฟชนิดต่าง ๆ รวมทั้งเข้าใจสัญลักษณ์ที่ใช้ในชุมชนเป็นอย่างดี
 13. ต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการอ่านของนักเรียน เช่น ข่วทางวิทยุ โทรทัศน์
 14. บุคคลที่จะช่วยส่งเสริมการอ่านให้ได้ผลดี มิใช่จะต้องเป็นครูภาษาไทยเท่านั้น
 15. การประเมินผลการอ่านต้องทำอยู่เสมอ ๆ
- นอกจากนี้แล้ว ทศนีย์ สุภเมธี (2542 : 24) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการสอนอ่านมีดังนี้

1. ครูควรคำนึงถึงความพร้อมของนักเรียน เพราะนักเรียนมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกัน อาจมาจากพื้นฐานทางบ้าน สภาพการสอนอ่านในชั้นประถมศึกษา
 2. ครูควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
 3. นักเรียนมีความสนใจในการอ่านแตกต่างกัน บางคนชอบอ่านหนังสือทุกประเภท ทุกโอกาสแต่บางคนสนใจอ่านหนังสือบางประเภทและช่วงของความสนใจก็แตกต่างกัน
 4. ในการสอนอ่านครูควรคำนึงถึงการที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีในการอ่าน
 5. ฝึกในด้านการจับหนังสือ ท่างั่ง การรู้จักเลือกหนังสืออ่าน
 6. ฝึกในด้านความเร็วในการอ่านและอ่านให้ถูกวิธี
 7. หลังจากได้มีการฝึกอ่านแล้ว ควรมีกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น ให้เขียนแสดงความคิดเห็น ให้ตอบคำถามจากเนื้อหาที่อ่าน ให้ออกมาพูดสรุปเรื่องราวที่อ่าน
- การสอนอ่านเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ครูคือบุคคลสำคัญที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมเป็นอย่างดี คำนึงถึงหลักการสอนอ่านที่กล่าวมาข้างต้นทุกครั้ง

การสอนทักษะการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

กรรณิการ์ พวงเกษม (2535 : 71-72) กล่าวถึงการสอนอ่านในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไว้ว่า เด็กในระดับชั้นนี้ทักษะต่างๆคล่องแคล่วพอสมควร แต่ครูต้องอาศัยประสบการณ์เดิมเด็กมาเกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มพูนให้เด็กมีประสบการณ์และทักษะดียิ่งขึ้น เด็กผู้ชายวัยนี้ชอบอ่านหนังสือประเภทผจญภัย เด็กผู้หญิงชอบนิยายเรื่องรักๆใคร่ๆเรื่องความรู้เกี่ยวกับผู้หญิง ควรส่งเสริมการอ่านของเด็ก ไม่มีประโยชน์ที่ครูจะฝืนใจเด็กในเรื่องการอ่านเพราะจะทำให้เด็กเกลียดการอ่าน ถ้าครูให้คำแนะนำที่ดีจะสามารถแนะนำให้เด็กใช้ประโยชน์จากการอ่านเพื่อการเรียนรู้ได้มากขึ้น สิ่งที่ครูจะต้องคำนึงในการสอนเด็กระดับนี้ คือ

1. อ่านในใจได้เร็ว เก็บใจความสำคัญได้
2. อ่านเข้าใจข้อความอย่างถูกต้องไม่ไขว่เขวหรือสับสน
3. อ่านแล้วจดจำเนื้อหาสาระสำคัญของหนังสือได้
4. รู้คุณค่าของสิ่งที่อ่าน
5. อ่านออกเสียงได้ถูกต้องตามวรรคตอน เข้าใจง่าย
6. อ่านออกเสียงได้เหมือนเสียงพูดธรรมดา
7. อ่านได้น่าสนใจ

ทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสอนทักษะการอ่าน

การจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านจับใจความสำคัญได้นั้นครูต้องศึกษาทฤษฎีการอ่านด้วย นักการศึกษาได้กล่าวถึงทฤษฎีการอ่านที่สามารถนำมาใช้สอน ดังที่ สุมิตรา อังวัฒนกุล (2527: 108 – 110) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการอ่านซึ่งสัมพันธ์กับทฤษฎีทางจิตวิทยาไว้ 3 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีการอ่านที่เน้นพฤติกรรมการเรียนรู้ ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง โดยการเสริมแรงที่เหมาะสมจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น
2. ทฤษฎีการอ่านที่เน้นความรู้ความเข้าใจ มีแนวคิดว่าการเรียนรู้ทุกอย่างเป็นไปด้วยประสบการณ์ในการเรียนรู้ การสะสมความรู้และการนำ ความรู้ไปใช้
3. ทฤษฎีพัฒนาการมีแนวคิดว่าการเรียนรู้จะพัฒนาไปตามความเจริญของแต่ละวัย จะมีการเรียนรู้หรือทักษะเฉพาะอย่างในแต่ละช่วงอายุ ถ้าช่วงนั้นไม่เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามพัฒนาการ การเรียนรู้ก็จะบกพร่องไป และมีผลต่อการเรียนรู้ส่วนนั้นภายหลังดังนั้นการอ่านจึงเป็นกระบวนการรับรู้ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากช่วงพัฒนาการในแต่ละช่วงและความสามารถในการอ่านของนักเรียนจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นระดับพัฒนาการของนักเรียน

นอกจากนี้ถนัดอมวงศ์ ถ้ายอดมรรคผล และธิดา โมสิกรัตน์(2538: 59-60) กล่าวว่า การพัฒนาการอ่านยังสัมพันธ์กับหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับความสนใจ การจูงใจและทัศนคติกล่าวคือ ถ้านักเรียนได้รับการจูงใจให้อ่านและได้อ่านเรื่องที่มีความสนใจ รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่อ่านก็จะช่วยพัฒนาการอ่านให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537 : 9) ได้สรุปถึงทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องและควรนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนการสอนอ่านดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์น ไคค์ (Thorndike) ซึ่งเน้นทางด้านสติปัญญาโดยกล่าวว่า ผู้มีสติปัญญาดีจะสามารถรับรู้ และอ่านในใจหรืออ่านจับใจความได้ในเวลารวดเร็ว ตรงกันข้ามกับผู้ที่มีสติปัญญาไม่ดี จะใช้เวลาในการอ่านเพิ่มขึ้น ดังนั้นการอ่านให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนบ่อย ๆ ก็เป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านจับใจความดีขึ้น
2. ทฤษฎีการให้สิ่งเร้าและการตอบสนองเน้นการกระทำซ้ำๆ จนตอบสนองโดยอัตโนมัติ ดังนั้นเรื่องที่ตรงกับความสนใจจะเป็นสิ่งเร้าที่ช่วยให้เกิดความต้องการที่จะอ่าน ผลที่ได้คือการตอบสนองที่ดี
3. ทฤษฎีของเกสทอลท์ (Gestalt) เน้นความสำคัญของการจัดเตรียมคือกฎของการรับรู้ที่ประยุกต์เข้ามาสู่การสอนอ่านซึ่งแยกเป็นกฎ 3 ข้อ

3.1 กฎของความคล้ายกัน เป็นการจัดสิ่งทีคล้ายกันเอาไว้ด้วยกัน เช่น คำที่คล้ายกัน โครงสร้างของประโยคเนื้อเรื่องรวมทั้งสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน หากจัดไว้เป็นหมวดหมู่ก็จะช่วยให้เกิดการรับรู้ได้เร็วขึ้น

3.2 กฎของความชอบเป็นหลักสำคัญในการสอนอ่านจับใจความ หากนักเรียนได้อ่านในสิ่งที่ตนชอบก็จะช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนอ่านมีความหมายต่อตัวนักเรียน

3.3 กฎของความต่อเนื่อง เป็นการพิจารณาโครงสร้างของการสอนอ่านให้มีลักษณะต่อเนื่องกัน ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาการอ่านเป็นไปโดยไม่หยุดชะงัก

Carroll (1964 อ้างใน นฤมล กังวาลไกล, 2534 : 22) กล่าวถึงจิตวิทยาการอ่านว่ามีหลักสำคัญควรรีบ 3 ประการคือ

1. การเสริมแรงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการวางเงื่อนไขในการเรียนการสอน การฝึกอ่านแต่อย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เด็กเรียนอ่านหรือจำคำได้ ต้องอาศัยการเสริมแรงด้วย

2. การหยั่งเห็น เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยพลันของเด็ก แต่เกิดหลังจากเด็กได้ลองผิดลองถูกมาหลายครั้งแล้ว เช่น เด็กเห็นคำว่ากิน มาก่อนแล้วมาพบคำว่าบิน เด็กก็จะอ่านว่า กิน แต่เมื่อได้รับการสอนหรือได้ลองสะกดดูเด็กก็จะอ่านคำว่าบิน ได้ถูกต้อง

3. ทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ เพียเจต์ กล่าวว่าความรู้คือประสบการณ์ที่ได้รับ การสะสมมาแล้วในอดีต กล่าวคือ เมื่อเด็กมีปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกแล้วได้ผลลัพธ์นั้นไว้ในตัว เมื่อเด็กพบเหตุการณ์เช่นเดิมอีก เด็กจะค่อยผสมผสานความรู้ใหม่กับความรู้เก่าเข้าด้วยกันกับประสบการณ์ที่จะเกิดความคิดต่างๆไปใช้ในการทำปฏิริยาตอบสนองสิ่งเร้าที่เด็กพบครั้งต่อไป

ทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านคือสิ่งที่ผู้สอนต้องศึกษาให้มีความเข้าใจต้องเลือกใช้ให้เหมาะกับสภาพวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยครูต้องหาวิธีการสอนใหม่ๆเสมอเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

การสอนทักษะการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ

Otto (1979 อ้างถึงใน สุพัตรา พร้อมดิษฐ์, 2546 : 16 - 20) ได้วางแนวทางการสอนทักษะการอ่านจับใจความ 5 ขั้นตอน คือ

1. กลวิธีการสอน ครูควรสอนทีละขั้นตอนให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกที่สุดหลังจากการอ่าน ถ้าตอบผิดครูต้องวิเคราะห์ให้นักเรียนเห็นว่าผิดอย่างไรและสำหรับนักเรียนที่ตอบถูกต้องให้นักเรียนอธิบายว่าทำไมจึงเลือกคำตอบนั้น ครูจะทราบคำตอบที่ถูกต้องนั้นเป็นเพราะนักเรียนเข้าใจหรือเดา

2. การเลือกใช้วัสดุการอ่าน ครูควรเลือกใช้วัสดุการอ่านหลายรูปแบบและหลายประเภท มีเนื้อหาเหมาะกับศักยภาพการอ่านของผู้เรียน

3. การบูรณาการทักษะ คือ ผูกทักษะการอ่านโดยใช้ทักษะหลาย ๆ อย่าง เช่น ทักษะการสรุปความ ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการประเมินค่า ฯลฯ

4. การกำหนดจุดมุ่งหมายการอ่าน ต้องให้ผู้อ่านรู้ว่ากำลังอ่านอะไร อ่านเพื่ออะไร

5. การถาม การค้นหาคำตอบ เป็นวิธี การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน ครูควรมีทักษะการถามเพื่อฝึกการคิดหาคำตอบอย่างมีเหตุผลและจะต้องให้บอกเหตุผลหรือที่มาของคำตอบ ครูจะได้ทราบว่าคำตอบที่ถูกต้องหรือผิดนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร

นอกจากนี้แล้ว สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 42) กล่าวถึงการอ่านจับใจความว่าเป็น การอ่าน โดยมุ่งแต่เนื้อเรื่องไม่ต้องพะวงกับการออกเสียง โดยครูแนะนำให้ตั้งคำถาม ถามตัวเองจากเรื่องที่อ่านว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ที่ไหน อย่างไร ฯลฯ และในการสอนครูควรแนะนำทางก่อนเพื่อที่จะช่วยให้การอ่านจับใจความได้ผลดี เช่น

1. อธิบายคำบางคำที่มีความหมายพิเศษ หรือคำที่ควรทราบก่อนเพื่อไม่ให้มีปัญหาในการเข้าใจความหมายในขณะที่อ่านจับใจความ
2. ให้นักเรียนรู้จุดมุ่งหมายในการอ่าน หรืออาจมีการตั้งคำถามเพื่อให้ค้นหาคำตอบ จะช่วยให้นักเรียนอ่านจับใจความได้ดีขึ้น
3. มีการสนทนาเกี่ยวกับเค้าโครงเรื่องที่จะอ่านให้อ่านก่อน หรือสนทนาเกี่ยวกับภาพหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องที่จะให้อ่าน
4. กำหนดเนื้อหา และเวลาที่ให้อ่านได้อย่างเหมาะสมกับระดับวัยและความสามารถ
5. ควรมีกิจกรรมต่อเนื่องหลังจากการอ่าน เช่น ให้ตอบคำถามหรือให้เขียนสรุปเรื่องราวเพื่อทดสอบความเข้าใจ หรืออาจให้อ่านออกเสียงซ้ำในเนื้อหานั้นอีกครั้งได้

เอกสารเกี่ยวกับการเรียนภาษาที่สองและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

องค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการเรียนภาษาที่สอง

การเรียนภาษาที่สองแตกต่างกับการเรียนภาษาของตนเอง เนื่องจากผู้เรียนภาษาของตนเองได้เรียนภาษา จากสภาพแวดล้อมที่มีการฝึกฝนอยู่ตลอดเวลา แต่การเรียนภาษาที่สอง ผู้เรียนไม่สามารถเรียนตามธรรมชาติ จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบต่างๆเข้าช่วย ผู้เรียนภาษาที่สองต้องอาศัยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (นที เรือนแก้ว, 2539 : 26)

1. ตัวของผู้เรียน คือ

- 1.1 อายุของผู้เรียนมิได้เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนที่แตกต่างกัน

1.2 เวลาเรียน การเรียนต้องอาศัยระยะเวลา ซึ่งได้กล่าวถึงการทดลองสอนภาษาต่างประเทศ พบว่า ผู้เรียนต้องคลุกคลีกับการใช้ภาษาจริงติดต่อกันนานถึง 600 ชั่วโมง จึงจะได้ผล

1.3 ความต้องการจะต้องอาศัยสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญถึงความจำเป็นประโยชน์ จึงจะทำให้เกิดความต้องการการเรียน

1.4 แรงจูงใจ ความอยากเรียนต้องได้รับการกระตุ้นอยู่ตลอดเวลา ให้ผู้เรียนมีเป้าหมายในการเรียน มีความรู้สึกสนุก มีความพึงพอใจ มีการช่วยๆ ทำทาบให้แสวงหาความรู้ใหม่ๆ

1.5 ความพร้อม ผู้เรียนจะเรียนได้ดี เมื่อมีความพร้อม หากขาดความพร้อมเมื่อใด ผู้เรียนจะเกิดความท้อแท้และเบื่อหน่าย

2. สถานการณ์ หมายถึง สภาพแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน สิ่งของ บุคคล สื่อต่างๆ ซึ่งจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริง เช่น สถานการณ์จำลอง เพื่อการฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาไทยในห้องเรียน

3. ตัวครู ครูเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมาก ดังนั้นครูต้องมีความรู้ความชำนาญ มีความกระตือรือร้นในการสอน แสวงหาความรู้อยู่เสมอ และต้องมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น มีการเตรียมการสอน จัดหาสื่ออุปกรณ์ การวัดความก้าวหน้าของผู้เรียน การจัดกิจกรรมฝึกทักษะ และใช้เทคนิควิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะการใช้ภาษาอย่างเหมาะสม

นอกจากนี้แล้ว ศรีวิไล พลมณี (2545 : 105 - 113) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการเรียนภาษาที่สองว่า ทักษะคิด ต่างมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาที่สอง โดยเด็กที่มีทัศนคติที่ดีต่อภาษาแม่จะยอมรับการสื่อสารภาษาที่สองมากกว่าเด็กโตหรือผู้เรียน ส่วนกลุ่มเพื่อนจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาได้ดี เหตุที่การเรียนภาษาที่สองของผู้ใหญ่ไม่พัฒนาเท่าที่ควร ก็เพราะขาดแรงผลักดันจากกลุ่มเพื่อน ครูผู้สอนต้องหาวิธีการสอนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับการสอนภาษาที่หนึ่ง ถึงแม้ว่าการเรียนภาษาที่สองแตกต่างจากการเรียนภาษาแรกที่ไม่สามารถหาวิธีการสอนที่มีความเหมือนกับธรรมชาติในการเรียนภาษาแม่ได้ การที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงเรื่องต่างๆ เหล่านี้ด้วย

1. ครูผู้สอนภาษาต้องเข้าใจธรรมชาติของการเรียนภาษา เด็กเรียนภาษาตามธรรมชาติในเรื่องของสาร ไม่ใช่ตัวภาษา แต่การสอนในห้องเรียนมักจะเป็นตัว ภาษา ครูต้องสอนให้เด็กเกิดการสื่อสารขึ้นในห้องเรียนเสมือนเด็กกับพ่อแม่สื่อสารกัน

2. ครูควรเหมือนแม่ในการสอนภาษา โดยใช้ภาษาสื่อสารกันตลอดเวลา พยายามใช้ท่าทาง น้ำเสียง และสีหน้าเข้าช่วย

3. ครูอาจจัดชั้นเรียนภาษาให้เป็นชั่วโมงกิจกรรม การทำกิจกรรมทำให้เกิดความต้องการในการสื่อสาร ทำให้ชั้นเรียนเป็นแหล่งความรู้เหมือนบ้านมากขึ้น

หลักสำคัญในการเรียนภาษาที่สอง

การเรียนการสอนภาษาที่สอง เรามักพบว่า เด็กแต่ละคนมีเอกลักษณ์ และอัตราการเรียนต่างกัน แต่เมื่อศึกษาและวิเคราะห์อย่างจริงจังจะพบว่า มีความคล้ายคลึงกันของวิธีการเรียนรู้ มีนักภาษาศาสตร์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักสำคัญในการเรียนภาษาที่สอง แตกต่างกันดังนี้

ศรีวิไล พลมณี (2545 : 188) ได้กล่าวถึงความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาที่สองว่า ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาที่สอง คือ ครูควรส่งเสริมให้เด็กได้เรียนหลายๆ วิธี ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาวิธีเรียนของตน พร้อมทั้งพัฒนาความสามารถ ปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นวิธีเรียนตามลักษณะเนื้อหาวิชา และวิธีสอน และครูควรสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้ฝึกทดลองที่จะเสี่ยงในการเรียนรู้ กล่าวคือ กล้าใช้สมองในการเดาอย่างมีหลักการ โดยจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้อบอุ่น และปลอดภัยที่เด็กจะกล้าคิดกล้าเดา ความกล้าริเริ่มแสดงออก ด้วยเหตุนี้จึงมีการผลิตสื่อการเรียน จัดวิธีสอนและกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนองความต้องการ ความถนัด และยุทธวิธีการเรียนของเด็กในแบบต่างๆ

นอกจากนี้แล้ว นที เรือนแก้ว (2535 : 10) ยังได้เสนอแนวทางการสอนภาษาที่สองที่เป็นหลักสำคัญ ดังนี้

1. การสอนภาษาที่สองจะมีประสิทธิภาพที่ดี ผู้เรียนต้องมีต้นแบบที่ดี ทั้งทางด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน หากผู้เรียนอ่อนทักษะใดทักษะหนึ่ง ครูต้องหาสื่อหรือวิธีการอื่น ๆ มาเสริม
2. การสอนภาษาที่สอง ต้องสอนจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวออกไปหาสิ่งที่อยู่ไกลตัว จากง่ายไปหายาก จากการฟังไปสู่การพูด แล้วจึงสอนทักษะการอ่านไปหาทักษะการเขียน หรือการใช้ทักษะสัมพันธ์
3. การสอนภาษาที่สอง ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนอยู่ตลอดเวลา มีการติชม ไม่ว่าจะถูกหรือผิดทันที เป็นการแก้ไขการติดเป็นนิสัย

การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

การสื่อสารหรือการถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่งนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีย่อในการส่งผ่าน ภาษาเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่สำคัญในการช่วยถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความคิดระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ดังที่ พูนสุข ธรรมรัต (2544 : 2) กล่าวว่า ในกระบวนการสื่อสารภาษาเป็นช่องทางสำคัญสำหรับผู้ส่งสารเพื่อจะถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร ความคิด อารมณ์ ฯลฯ

ไปยังผู้รับสาร ผู้ส่งสารจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารและต้องเข้าใจกลุ่มผู้รับสาร ทั้งนี้เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้สื่อสาร

สำหรับการสื่อสารอย่างหนึ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากในสังคมปัจจุบัน คือ การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม หรือการติดต่อสื่อสารกับผู้คนต่างวัฒนธรรม ต่างชาติ ต่างภาษา ซึ่งภาษาที่ใช้เป็นสื่อติดต่อระหว่างผู้ที่พูดต่างกัมนั้นอาจใช้ภาษาที่สองหรือภาษาอื่นในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมก็ได้ การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมนั้นเกิดขึ้นได้เสมอในสังคมหรือประเทศต่าง ๆ โดยคนจากประเทศหนึ่งเลือกที่จะใช้วิธีการเรียนรู้ภาษาของประเทศที่ตนจะต้องติดต่อสื่อสารด้วยเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ เพื่อการสื่อสารกับผู้รับสาร ซึ่งเป็นคนในสังคมหรือประเทศนั้น ๆ สำหรับการเรียนรู้ตัวภาษาเพียงอย่างเดียวมิได้หมายความว่า การสื่อสารนั้นจะประสบความสำเร็จเสมอไป ทั้งนี้เพราะยังมีปัจจัยในเรื่องวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเกี่ยวข้องอยู่ด้วย

พรพิมล เสนะวงศ์ (2541 : 127) กล่าวว่า ในสังคมที่ประกอบขึ้นด้วยผู้คนหลายภาษาหลายวัฒนธรรม สมาชิกของสังคมมีความจำเป็นต้องติดต่อสื่อสารกันโดยผ่านภาษากลาง ปัญหาในการสื่อสารจึงอาจจะเกิดขึ้นได้ทั้งจากภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและภาษาที่อาจไม่ใช่ภาษาที่หนึ่งของผู้พูด การสื่อสารระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมในสังคมเช่นนี้เป็นเรื่องสำคัญและละเอียดอ่อน เพราะหากสมาชิกของสังคมไม่สามารถสื่อสารให้เข้าใจกันได้แล้ว อาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ที่อาจนำไปสู่การแตกแยกในสังคมระดับชาติได้ ผู้คนต่างวัฒนธรรมที่ต้องมาติดต่อสื่อสารระหว่างกัน จึงต้องเรียนรู้ เข้าใจ และอดทนต่อแบบแผนการสื่อสารของคนในกลุ่มวัฒนธรรมอื่น และจะต้องไม่พยายามนำวัฒนธรรมที่ใช้ในภาษาของตนเองไปใช้ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สอดคล้องกับ ยศ สันตสมบัติ (2544 : 9) กล่าวว่า การศึกษาสังคมวัฒนธรรมแห่งใดแห่งหนึ่งภายในบริบทของสังคมวัฒนธรรมนั้นๆ ไม่ควรนำเอามาตรฐานของตนเองหรือของสังคมวัฒนธรรมแห่งหนึ่งไปใช้วัดสังคมวัฒนธรรมอีกแห่งหนึ่ง หลีกเลี่ยงการประเมินคุณค่าในแง่ของความคิดว่าหรือเหนือกว่า หากแต่มนุษย์ในทุกสังคมวัฒนธรรมต่างมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน มุ่งสู่ความรู้ความเข้าใจและการยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของมนุษย์

สิ่งที่นำเสนอเกี่ยวกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมข้างต้น สรุปได้ว่า การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมสำหรับผู้คนต่างสังคม ต่างภาษาและต่างวัฒนธรรม นั้นเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงได้ยาก การเรียนภาษาที่สองแล้วใช้ภาษานั้นในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมยังไม่เพียงพอ ผู้ใช้ภาษาจำเป็นต้องศึกษา เข้าใจ และยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมด้วย และที่สำคัญที่สุดคือ การหลีกเลี่ยงความคิดในการประเมินคุณค่าสังคมวัฒนธรรมใดดีกว่าหรือเหนือกว่า

เอกสารเกี่ยวกับบทเรียนเสริมนิทานพื้นบ้าน

ความหมายของบทเรียนเสริม

อัญชัญ เผ่าพัฒน์ (2534 : 7) ได้ให้ความหมายของบทเรียนเสริมนิทานพื้นบ้านไว้ว่า หมายถึง บทเรียนที่เอาโครงเรื่องของนิทานพื้นบ้านมาเรียบเรียงใหม่ โดยพิจารณานำคำจากบัญชีพื้นฐานที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยของศูนย์พัฒนาหลักสูตรกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

นอกจากนี้อรอุมา อินฟูล่า (2551 : 5) ได้ให้ความหมายของบทเรียนเสริมนิทานพื้นบ้านไว้ว่า หมายถึง บทเรียนที่สร้างขึ้นจากนิทานพื้นบ้านที่ได้เก็บรวบรวม เพื่อเสริมสร้างตามวัตถุประสงค์ในการจัดทำ”

จากควมหมายข้างต้นสามารถที่จะกล่าวสรุปได้ว่า บทเรียนเสริมนิทานพื้นบ้าน” คือ บทเรียนที่มีการเรียบเรียงเนื้อหา หรือจัดทำขึ้น โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นเนื้อหา เพื่อช่วยในการเสริมสร้างหรือส่งเสริม และพัฒนาทักษะทางภาษา ดังนั้นบทเรียนเสริมนิทานพื้นบ้านไทยมุสลิม จึงมีความหมายหมายถึง บทเรียนที่สร้างขึ้น โดยใช้นิทานพื้นบ้านไทยมุสลิม มาเรียบเรียงเป็นเนื้อหาของบทเรียน เพื่อใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น

เกณฑ์ในการเลือกนิทานพื้นบ้าน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดการศึกษาว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผู้วิจัยจึงได้นำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาเป็นเกณฑ์สำคัญในการเลือกนิทานพื้นบ้านไทยมุสลิมที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ดังนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552 : 5)

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน

7. รักความเป็นไทย

8. มีจิตสาธารณะ

สำหรับความหมายคำว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2548 : 2)

นอกจากหลักเกณฑ์ข้างต้นแล้วผู้วิจัยยังได้ศึกษาหลักเกณฑ์ในการเลือกนิทานของ ลัดดา เหมทานนท์ (2535 : 110-113) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกนิทานที่ให้อ่านต้องเลือกให้เหมาะสมกับเด็ก โดยพิจารณาว่านิทานนั้นสนองความต้องการของเด็กได้มากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ต้องสนใจจินตนาการและความต้องการพื้นฐานของเด็ก โดยมีหลักพิจารณาดังต่อไปนี้

1. มีความเคลื่อนไหว อยู่ในเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องที่จะให้เด็กอ่านควรจะทำให้มีคำกริยา ซึ่งจะตอบคำถามว่าใครทำอะไรได้มากที่สุด เด็กทุกคนอยากรู้ว่าเมื่อเกิดเรื่องเช่นนี้แล้ว จะเป็นอย่างไร ตัวสำคัญของเรื่อง พระเอก ผู้ร้ายทำอะไร ทำแล้วเป็นอย่างไร
2. มีเนื้อเรื่องเร้าใจ ทำให้เกิดความตื่นเต้น อยากร่านให้จบ การเรียบเรียงเรื่องต้องให้แบบเนียน ควรเป็นนิทานที่จบในตัวของมันเอง
3. พรรณนาโวหารและภาพพจน์ มีส่วนช่วยให้นิทานน่าอ่าน ซึ่งต้องคำนึงอายุของผู้อ่าน ยิ่งหากสำนวนพรรณนาโวหารนั้น ประกอบด้วยถ้อยคำที่เด็กไม่รู้จักแล้ว เด็กจะเกิดความเบื่อหน่าย ไม่ยกอ่าน
4. คำซ้ำ ข้อความซ้ำ ๆ และคล้องจองกัน เป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กตั้งใจ ซึ่งจะทำให้เด็กอยากอ่าน
5. ปฏิภาณไหวพริบของตัวละคร การสนทนาโต้ตอบ ซึ่งแสดงสติปัญญาเฉียบแหลม เรื่องลักษณะนี้เด็กจะตั้งใจในความสามารถของตัวละคร
6. ความรู้สึกสะเทือนใจ นิทานที่ให้อ่านควรมีตอนที่ตื่นเต้น เสรีโสทสดแทรก ลงไปด้วย
7. เรื่องผี มีมากมายหลายเรื่อง อย่าเลือกเรื่องที่น่ากลัวเกินไป
8. เรื่องเกี่ยวกับเด็กและสัตว์เล็ก ๆ ที่ใช้ไหวพริบความสามารถเอาชนะสัตว์ใหญ่ที่เกรหรือช่วยป้องกันตัวเองให้พ้นอันตราย ให้อยู่รอดปลอดภัยโดยอาศัยเล่ห์กล ปฏิภาณความสามารถ และร่วมมือร่วมใจกันระหว่างเพื่อนๆ
9. นิทานสุภาษิตและนิทานอีสป โดยไม่ต้องสรุปว่า นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า...
10. เรื่องขำขัน เป็นเรื่องเกี่ยวกับความน่ารักของสัตว์ ความโง่ ความโลภของคน เป็นต้น

11. คำานาน นิทานพื้นเมือง นิทานที่อธิบายถึงที่มาของสิ่งทั้งหลาย นิทานพื้นเมืองที่มีลักษณะการดำเนินเรื่องตรงไปตรงมาและรวดเร็ว ตัวละครมีความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ส่วนคำานานก็ได้แก่ เรื่องเล่าแสดงประวัติเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น เกี่ยวกับวีรบุรุษ เป็นต้น

12. เทพนิยายและเทพปกรณัม โดยเฉพาะเกี่ยวกับตัวละครเด่น ๆ ที่รู้จักกันดี

เอกสารเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านมุสลิม

ความหมายของนิทานพื้นบ้านมุสลิม

คำว่านิทาน เป็นคำภาษาบาลี พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 588) อธิบายไว้ว่า นิทาน คือ เรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานชาดก และนิทานอีสป เป็นต้น จากนิยามนี้ชี้ให้เห็นว่านิทานเป็นเรื่องเล่าโดยทั่วไป ทั้งนี้คำว่า นิทานพื้นบ้านมุสลิม นั้นมีผู้ให้ความหมาย ดังนี้

นุชนาถ เหลาะคุหฺวี (2537 : 14) ได้กล่าวถึงนิทานพื้นบ้านมุสลิม หมายถึง เรื่องราวที่บุคคลในท้องถิ่นเล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นนิทานที่ถ่ายทอดด้วยภาษามลายูถิ่น ทั้งนี้ประพนธ์ เรืองณรงค์ (2552 : 10) ได้กล่าวถึงนิทานพื้นบ้านมุสลิมเพิ่มเติมว่า นิทานพื้นบ้านมุสลิม เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่อาศัยการเล่าด้วยปาก เรียกว่า มุขปาฐะ ให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน คุณธรรม สร้างสรรค์จินตนาการ และสะท้อนสภาพวิถีชีวิตชาวบ้านในอดีตได้อย่างน่าสนใจ นิทานส่วนใหญ่สะท้อนสภาพวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รองลงมาเป็นวิถีชีวิตของชาวไทยพุทธและชาวไทยเชื้อสายจีน

จากนิยามข้างต้น จึงกล่าวสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านมุสลิม หมายถึง เรื่องเล่าสืบทอดกันมาทางวาจาของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเรื่องที่สะท้อนสภาพวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

ลักษณะและเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านมุสลิม

สำหรับลักษณะและเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านมุสลิม ตามที่มีผู้รวบรวมนิทานพื้นบ้านมุสลิมไว้แล้วนั้น สามารถกล่าวถึงลักษณะและเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านมุสลิม ดังนี้

(คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542 : 84 – 86)

1. นิทานคติ เป็นนิทานที่มีเนื้อหามุ่งเน้นการสอนคุณธรรม หรือคติในการดำเนินชีวิตทั้งแนวปฏิบัติทางกาย วาจา และใจ โดยสอดคล้องกับหลักธรรมในศาสนาอิสลาม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความเมตตากรุณา ความฉลาด ความขยัน และความเพียรพยายามได้แก่

1) กิเลสมนุษย์ เป็นเรื่องที่ชี้ให้เห็นความหายนะ ซึ่งเกิดจากความโลภ ตลอดจนแสดงให้เห็นความศรัทธาว่า องค์อัลเลาะห์ (พระเจ้าในศาสนาอิสลาม) จะคุ้มครองคนดี

- 2) เจ้มุกกับเจ้มะ ให้คติเรื่องความกตัญญู
- 3) ชายผู้ถูกเหยียดหยาม ซึ่งให้เห็นผลดีแห่งความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณ
- 4) ชายยากจน ให้คติเรื่องความขยันหมั่นเพียร
- 5) มหาเศรษฐี ให้คิดว่าทุกคนต้องขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพเลี้ยงตน
- 6) แวจะจิกับเสื่อ แสดงคิดว่า ปฏิภาณไหวพริบจะทำให้รอดพ้นจากภัยอันตรายได้
- 7) ออแรนุโระ เป็นนิทานคติแสดงคตินิยมตามหลักศาสนาอิสลามว่า อย่าหลง

อบายมุข 4 ประการ คือ หลีกเลี้ยงการละหมาด ขาดคูอาร์ ไม่ประกอบสัมมาชีพเลี้ยงตนและเล่นการพนัน

2. นิทานปรัมปรา นิทานปรัมปรมีโครงเรื่องค่อนข้างยาวกว่านิทานประเภทอื่นๆ ส่วนใหญ่มักแสดงความเก่งกล้าสามารถของตัวละครเอก โดยมีอิทธิฤทธิ์และอำนาจเร้นลับ ได้แก่

- 1) เรื่องฮาเวมอถือลึง ก่อร่างถึง ชายแคะ ผู้มีบุญญาธิการและวาจาสิทธิ์ ในที่สุดก็ได้เป็นเจ้าเมือง
- 2) เรื่องฮาเวมอเกาะบือซา กล่าวถึง ของวิเศษ 3 อย่าง สามารถทำให้เกิดไฟเกิดสรรพอาหาร และเดินบนน้ำได้ ฮาเวมอเกาะบือซาได้อาสาเศรษฐีต่อสู้กับมังกรจนปราบมังกรได้
- 3) เรื่องเมืองไทรบุรี กล่าวถึง ตีอราปีปิก ผู้มีบุญญาธิการและทำประโยชน์ให้แก่เมืองไทรบุรีเป็นอย่างมาก เพราะสามารถหะได้ ยิงปืนใหญ่ให้ออกเป็นไฟได้ และแปลงร่างเป็นเชือกได้ ได้ทำการต่อสู้กับพญานาคและพญายักษ์
- 4) เรื่อง โต้ะปาแญ กล่าวถึง ผู้มีความซื่อสัตย์และรักษาคำพูดยิ่งชีวิต จนถูกประหารชีวิต หลุมฝังศพของโต้ะปาแญกลายเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิมและ ชาวจีน
- 5) เรื่องชายผู้กล้า แสดงจินตนาการเกี่ยวกับผ้าจะคือละมะห้กาแจกูรี
- 6) เรื่องพระราชาก็อสิง สะท้อนความเชื่อเรื่องการแปลงร่าง
- 7) เรื่องพระราชาคันธนู สะท้อนความเชื่อเรื่องการบนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

3. นิทานมุขตลก เป็นนิทานที่มีจุดประสงค์จะสร้างความขบขัน หมายรวมทั้งเรื่องโกหก เรื่องเกินจริงหรือเรื่องไม่ด้วย เช่น เรื่องชายเพิ่งแต่งงาน คำขลับโกลนเกลี้ยง ดิอะห์ ชายตาบอดกับชายหูหนวก มือไม่ถึงชั้น คนโกหกเก่ง อาบนานาฟ คนทอดแห คนไม่ฉลาด ชายผู้เลี้ยงช้างทำไมพระเจ้าจอม ทำไมพระไม่แต่งงาน บูละ เป็นต้น

4. นิทานเรื่องสัตว์ เป็นนิทานที่มีตัวละครเป็นสัตว์ซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่อง และมีพฤติกรรมเหมือนมนุษย์ นิทานประเภทนี้ใช้สัตว์เป็นสัญลักษณ์แทนมนุษย์ ได้แก่ เรื่องกระงกับนาก กระงกับหมาป่า ผู้พิพากษาควาง ธรรมชาติของสัตว์ ควายกับจระเข้ กระงกับหอยโข่ง

5. นิทานตำนาน เป็นนิทานเก่าแก่ที่เล่าสืบทอดกันมายาวนาน เป็นเรื่องที่เชื่อว่าปรุงแต่งจากเรื่องจริง ซึ่งสามารถสืบค้นแหล่งกำเนิด หรือช่วงเวลาจริงในอดีตค่อนข้างชัดเจนกว่านิทานปรัมปรา โครงเรื่องของนิทานตำนานมักเน้นการแสดงความเป็นมาของโบราณสถาน ปุชนิยัตถุ ประเพณีและมหรสพบางอย่าง ได้แก่ เรื่องคนหาของป่า แสดงถึงกำเนิดของศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว คือ ชิละ ว่าคิดแปลงมาจากท่าเสื่อจับเหยื่อ เรื่องตำนานเกาะเล่าปี (ปูเลาเยื่อลาปี) แสดงถึงกำเนิดของเกาะเล่าปี อีกา และเขาบูโค ตำนานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว เล่าถึงความเป็นมาของเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

6. นิทานชีวิต เป็นนิทานที่ให้คติในการดำเนินชีวิต เช่นเดียวกับนิทานคติ แต่นิทานชีวิตมีลักษณะจริงมากกว่า ทั้งเนื้อเรื่อง ทั้งตัวละครและฉาก ได้แก่ เรื่องเศรษฐีกับยาจก เรื่องสองพี่น้อง

7. นิทานอธิบายเหตุ เป็นนิทานที่มีจุดประสงค์จะอธิบายถึงกำเนิดหรือสาเหตุความเป็นมาของรูปลักษณะ สัตว์ พืช ลมฟ้าอากาศ คน หรือสถานที่ แก่นเรื่องประเภทนี้เน้นการให้คำตอบเกี่ยวกับบ่อเกิด หรือความเป็นมา โดยใช้วิธีเล่าอย่างง่าย ๆ และให้ความสนุกสนาน ไม่สลับซับซ้อนหรือยืดเยื้อเหมือนตำนาน ได้แก่ เรื่องช่างกับแม่เสื่อ อธิบายสาเหตุที่ลิงกังไม่มีหาง และสาเหตุที่เสือหางยาว เรื่องที่มาของสาหร่าย อธิบายสาเหตุการเกิดสาหร่ายและเกาะในทะเล

8. นิทานเข้าแบบ เป็นนิทานที่ผูกเรื่องแตกต่างจากนิทานประเภทอื่น แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ

1) นิทานไม่รู้จบ หมายถึง นิทานที่มีความยาวไม่จำกัดมีลักษณะเล่าซ้ำ ๆ โดยไม่รู้จบ

2) นิทานไม่จบเรื่อง หมายถึง นิทานที่เล่าหยอกล้อ เพื่อความสนุกสนานมักจะเริ่มจากเรื่องน่าสนใจในท้องถิ่น เล่าจบอย่างกะทันหัน

3) นิทานหยอกผู้ฟัง หมายถึง นิทานที่ผู้เล่ามีเจตนาให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการเล่านิทานด้วย โดยการตั้งคำถามให้ผู้ฟังร่วมตอบ

4) นิทานลูกโซ่ หมายถึง เป็นนิทานที่มีเรื่องราวดำเนินไปอย่างเดียว มีตัวละครหลายตัว และมีพฤติกรรมเกี่ยวกันเป็นทอด ๆ

นิทานพื้นบ้านไทยมุสลิม ที่มีลักษณะเป็นนิทานเข้าแบบชนิดนิทานลูกโซ่ คือ เป็นคำถามคำตอบต่อกันไปเหมือนลูกโซ่ มีตัวละครหลายตัว ได้แก่ เรื่อง นกยาง เริ่มจากตั้งคำถามนกยางว่า ทำไมจึงเซื่องซึม นกยางจึงซัดทอดไปยังปลา ปลาไปถามหญา ถามควาย ถามท้อง - ข้าว - ไฟ - ฟืน - ฝน - คนและงู ซัดทอดกันไม่จบเรื่อง

ที่มาของนิทานพื้นบ้านมุสลิม

นิทานที่ปรากฏอยู่ในแต่ละสังคมย่อมมีที่มาของนิทานเรื่องนั้นๆ สำหรับนิทานพื้นบ้านมุสลิมนั้นได้รับอิทธิพลมาจากแหล่งต่อไปนี้ (ประพนธ์ เรื่องณรงค์, 2552 : 13 - 14)

1. จากส่วนกลางหรือภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย เช่น เรื่อง ดึงกับจระเข้ เจ้าพริกชี้หนุ บางเรื่องคล้ายกับวรรณคดีไทย เช่น เรื่องนายมิดพรีาโต คล้ายกับเรื่อง หลวิชัย คาวิ รวมทั้งนิทาน ของชาวใต้โดยทั่วไป เช่น เรื่อง ส่งผีหัวล้าน นายแรงแบกภูเขา เป็นต้น

2. มีลักษณะคล้ายกับนิทานของมาเลเซีย ซึ่งได้รับอิทธิพลระหว่างดินแดนที่อยู่ใกล้กัน เช่น เรื่อง เปาะเน - เมาะเน หรือ ศรีธรรณชัชยมุสลิม คล้ายกับนิทานมาเลเซียมี ปะมานคีร์ เป็นนิทาน ตลกเช่นกัน

3. จากดินแดนอาหรับ เนื่องจากชาวมุสลิม ได้เดินทางไปดินแดนอาหรับเพื่อประกอบ พิธีกรรมทางศาสนา และการศึกษา รวมทั้งชาวอาหรับที่เดินทางมาเมืองไทย ด้วยเหตุนี้เองการเล่า นิทานอาหรับ จึงแพร่หลายในหมู่ชาวมุสลิมชายแดนภาคใต้ เช่น นิทานเรื่อง อาบูนาวัส เป็นตัวอย่าง ที่นิยมเล่ากัน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับ ศรีธรรณชัชย และ เปาะเน - เมาะเน

คุณค่าของนิทานพื้นบ้านมุสลิม

นิทานพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่น แม้จะมีโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร และฉากแตกต่างกัน ตามความคิดอ่านหรือภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น แต่ก็มีลักษณะร่วมกันอยู่หลายประการ โดยเฉพาะคือเรื่องคุณค่าของนิทานพื้นบ้าน ซึ่งอาจสรุปได้ 5 ประการ (วิเชียร ณ นคร, 2531 : 30 - 31) คือ

1. คุณค่าทางการสำเร็จอารมณ์ หมายถึง คุณค่าในแง่ของความสนุกสนานเพลิดเพลินต่อ ผู้ฟังหรือผู้อ่าน เพราะนิทานพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมที่มีตัวละครแสดงประวัติความเป็นมา แสดง พฤติกรรม หรือการแสดงออกของตัวละคร สามารถสร้างความสนุกสนาน และแฝงความรู้และ คติเตือนใจให้แก่ผู้ฟังได้ การฟังนิทานจึงเป็นการสำเร็จอารมณ์อีกวิธีหนึ่ง

2. คุณค่าทางสังคมสัมพันธ์ หมายถึง คุณค่าในแง่การสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มพวก เพราะการฟังนิทานมักฟังกันในหมู่เครือญาติ เพื่อนฝูง หรือในหมู่บ้าน การฟังร่วมกันย่อม ก่อให้เกิดความสนิทสนมรักใคร่ ความรักและความเข้าใจกันมากขึ้น

3. คุณค่าทางปัญญา หมายถึง คุณค่าในแง่การสร้างความรู้ และเสริมสร้าง ปัญญาแก่ตนเอง การได้ฟังนิทานก็เท่ากับการได้ฟังความคิดและปัญญาของผู้ประพันธ์ ซึ่งได้ กลั่นกรองและทดสอบมาจากสังคมรุ่นต่างๆ มากแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความมีภูมิปัญญาแก่ตัวผู้ฟัง ได้มาก

4. คุณค่าทางสังคมประพจน์ หมายถึง คุณค่าในแง่การปลูกฝังและถ่ายทอดความคิดและ ความเชื่อของสังคมไปยังสมาชิกใหม่ของสังคม การเล่านิทานก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้เพื่อการนี้

5. คุณค่าทางการศึกษาวัฒนธรรม หมายถึง คุณค่าในแง่สะท้อนภาพสังคมแก่ผู้ฟัง ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา เป็นมรดกทางปัญญาของผู้คนในสังคมหนึ่ง ๆ เมื่อผูกนิทานขึ้น จึงหนีไม่พ้นที่จะต้องเอาความคิดในยุคสมัยนั้นๆเข้ามา การศึกษานิทานจึงเท่ากับเป็นการศึกษาวัฒนธรรมของชุมชนไปในตัว

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านมีคุณค่าต่อมนุษย์หลายประการ สมควรที่จะอนุรักษ์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากสังคม เพื่อที่อนุชนรุ่นหลังจะได้ศึกษาและสืบทอดต่อ ๆ กันไป จากรุ่นสู่รุ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยในประเทศ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2528) ได้ศึกษาการใช้นิทานพื้นเมืองเสริมการสอนอ่าน สำหรับนักเรียนไทย – มุสลิม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดยะลา ปัตตานี สตูลและนราธิวาส กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนไทย – มุสลิม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านนาลานจังหวัดสตูล โรงเรียนบ้านปาเซ จังหวัดนราธิวาส โรงเรียนละ 30 คน รวม 120 คน โดยใช้โปรแกรมการอ่าน ซึ่งมีนิทานพื้นเมืองเสริมกิจกรรมการอ่านสำหรับนักเรียนไทย – มุสลิม ผลการวิจัยปรากฏว่า โปรแกรมการอ่านซึ่งมีนิทานพื้นเมืองเสริมกิจกรรมการอ่านใช้ได้ผลในการเรียนการสอนภาษาไทย – มุสลิม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมีความก้าวหน้าในการอ่านสูงขึ้น

อัญชัญ เผ่ารัตน์ (2534) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนเสริมการสอนอ่านโดยใช้นิทานพื้นบ้านในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างบทเรียนแบบนิทานพื้นบ้านเพื่อเสริมการสอนอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 2) ศึกษาความก้าวหน้าในการอ่านของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลในการอ่านระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ผลการศึกษาปรากฏว่า 1) ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทเรียน อยู่ในระดับดี และ 2) ความก้าวหน้าในการอ่านของกลุ่มทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความก้าวหน้าในการอ่านของกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลของการเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลในการอ่านระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมนั้น เมื่อทดสอบด้วยค่าทีแล้ว ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มทดลองมีสัมฤทธิ์ผลทางการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ประภา ตันติวุฒิ (2542) ได้ศึกษาการศึกษาผลสัมฤทธิ์ และเจตคติในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกหัดที่สร้างจากนิทานพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติในการเขียน

เชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยใช้แบบฝึกหัดที่สร้างจากนิทานพื้นบ้านกับวิธีสอนปรกติ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนบ้านห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 60 ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์และเจตคติในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์และเจตคติในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุม

เสาวภา กาญจนะ (2545) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติและความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนพูดสองภาษาที่ได้รับการสอน โดยใช้นิทานพื้นบ้านกับบทอ่านทั่วไปในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่าน โดยใช้นิทานพื้นบ้านกับนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่าน โดยบทอ่านทั่วไปมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้นิทานพื้นบ้านมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่าน โดยใช้บทอ่านทั่วไป นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่าน โดยใช้นิทานพื้นบ้านกับนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่าน โดยใช้บทอ่านทั่วไปมีเจตคติการอ่านภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่าน โดยใช้นิทานพื้นบ้านมีเจตคติต่อการอ่านภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่าน โดยใช้บทอ่านทั่วไป

สุพัตรา พร้อมดิษฐ์ (2546) ได้ศึกษาผลของการใช้นิทานพื้นบ้านจังหวัดจันทบุรีที่มีต่อการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านกับ ไม่ใช้นิทานพื้นบ้าน และ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อนิทานพื้นบ้าน ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนที่เรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อในการอ่านจับใจความมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียน โดยใช้ไม่ใช้นิทานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อนิทานพื้นบ้านหลังเรียนดีกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรทัย ชีตารักษ์ (2546) ได้ศึกษาการใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเป็นสื่อการเรียนเพื่อพัฒนาการอ่านและการเขียน ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านแม่โป่ง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้าน

ภาคเหนือ 3) ศึกษาเจตคติต่อการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือ และ 4) ศึกษาเจตคติต่อการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านแม่โป่ง อำเภอคอยสะแกจังหวัดเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่เรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเป็นสื่อการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนที่เรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเป็นสื่อการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนที่เรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเป็นสื่อการเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการอ่านภาษาไทยในระดับก่อนข้างดี และ 4) นักเรียนที่เรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเป็นสื่อการเรียน มีเจตคติที่ดีต่อการเขียนภาษาไทยในระดับก่อนข้างดี

วราภรณ์ หลายทวีวัฒน์ (2550) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทย โดยใช้นิทานพื้นบ้านอีสาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนระเวียง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านอีสาน 2) ศึกษาอัตราพัฒนาการในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างเรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านอีสาน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านอีสาน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่เรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านอีสานเป็นสื่อมีความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่เรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านอีสานเป็นสื่อมีอัตราพัฒนาการในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทยระหว่างเรียนสูงขึ้น โดยมีอัตราพัฒนาการเฉลี่ยอยู่ที่ 0.73 และ 3) นักเรียนที่เรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านอีสานเป็นสื่อการเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

สุทธิ เหลืองอรุณ (2550) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนอ่านจับใจความ โดยใช้นิทานอีสปกับนิทานพื้นบ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียน โดยใช้นิทานอีสปก่อนและหลัง 2) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านก่อนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียน โดยใช้นิทานอีสปกับนิทานพื้นบ้าน 4) เปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยในการอ่านจับใจความ ที่เรียน โดยใช้นิทานอีสปกับนิทานพื้นบ้าน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่เรียน โดยใช้

นิทานอีสปมีความสามารถในการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนที่เรียน โดยใช้นิทานพื้นบ้านมีความสามารถในการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนที่เรียน โดยใช้นิทานอีสปกับนิทานพื้นบ้านมีความสามารถในการอ่านจับใจความ ไม่แตกต่างกัน 4) นักเรียนที่เรียน โดยใช้นิทานอีสปกับนิทานพื้นบ้านมีเจตคติในการอ่านจับใจความ ไม่แตกต่างกัน

ละออ คันธวงศ์ (2551) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจด้วยนิทานพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจด้วยนิทานพื้นบ้าน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการอ่านเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังใช้กิจกรรมพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจด้วยนิทานพื้นบ้าน และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจด้วยนิทานพื้นบ้าน ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของกิจกรรมพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจด้วยนิทานพื้นบ้านมีประสิทธิภาพ 84.23/81.66 และผลสัมฤทธิ์การอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังใช้กิจกรรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนใช้กิจกรรมพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจด้วยนิทานพื้นบ้าน รวมทั้งนักเรียนมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการอ่านเพื่อความเข้าใจด้วยนิทานพื้นบ้าน ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ชัชฎาภรณ์ อักษรศิษฐ์ (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่าน เขียน ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบฝึกพัฒนาความคิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน เขียน โดยใช้แบบฝึกพัฒนาความคิดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้แบบฝึกเสริมทักษะ ผลการศึกษาพบว่าแบบฝึกพัฒนาความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน เขียน โดยใช้แบบฝึกพัฒนาความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้างขึ้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก ดัชนีประสิทธิผลทางการอ่าน เขียนภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกพัฒนาความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.66 และผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน เขียน โดยใช้แบบฝึกพัฒนาความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าการอ่าน เขียนภาษาไทยของนักเรียนหลังการใช้แบบฝึกพัฒนาความคิดอยู่ในระดับสูงกว่าก่อนการใช้แบบฝึกพัฒนาความคิด มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

มูทิตา แก้วคำแสน (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่านและการเขียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทองวิทยา จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะการอ่านและทักษะการเขียนภาษาไทย และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่านและการเขียนที่มีต่อแบบฝึก

ทักษะการอ่านและการเขียน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่านและการเขียนพบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่านและการเขียนมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.87/89.06 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 2) ผลคะแนนด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่านและการเขียน หลังการใช้แบบฝึกทักษะ นักเรียนมีผลคะแนนด้านการอ่านและการเขียนสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะ 3) นักเรียนที่มีความบกพร่อง ด้านการอ่านและการเขียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลงานวิจัยต่างประเทศ

Bosma (1981) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้นิทานพื้นเมืองเพื่อสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาของมลรัฐมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกัน แต่กลุ่มทดลองมีการพัฒนาการอ่านเพิ่มขึ้นหลังจากใช้นิทานพื้นเมือง นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนสนใจนิทานพื้นเมืองมากขึ้นควรนำมาใช้เป็นสื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจอ่านต่อไป

Konrad (1989) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดด้วยนิทานพื้นบ้านที่มาจากวัฒนธรรมต่าง ๆ กัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้นิทานพื้นบ้านและเทพนิยายที่มาจากวัฒนธรรมต่าง ๆ ในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดและสนับสนุนการใช้กระบวนการคิดระดับสูง 3 ขั้นตอนของบลูม นอกจากนี้ยังศึกษาถึงความเหมาะสมและคุณค่าของการใช้นิทานพื้นบ้านในชั้นเรียนในสังคมที่มีหลายวัฒนธรรม การทดลองใช้เวลา 6 สัปดาห์ในชั้นเรียนระดับ 3 และใช้กรอบคำถามตามลำดับขั้นการเรียนรู้ของบลูม การทดลองประกอบด้วยการให้นักเรียนฟังนิทานแต่ละเรื่อง จากนั้นจึงเปิดอภิปรายโดยการใช้คำถาม 6 ระดับของบลูมเมื่ออภิปรายจบแล้วจึงให้นักเรียนเขียนหรือวาดรูปเพื่อตอบคำถามประเภทวิเคราะห์ สังเคราะห์และการประมาณค่า ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการทักษะการคิดด้วยนิทานพื้นบ้าน และเทพนิยายต่าง ๆ มีประโยชน์ต่อการสอนนักเรียนระดับ 3 ในการที่จะปรับปรุงทักษะการคิด รวมทั้งการฟังการอ่านและการเขียน ความสำเร็จในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง เห็นด้วยกับประโยชน์ที่ได้รับและจากการสังเกตของครูและผู้ปกครองพบว่า นักเรียนให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งทั้งในและนอกห้องเรียนและมีแผนที่จะดำเนินโครงการนี้ซ้ำอีก โดยปรับปรุงให้ดีขึ้นเพื่อใช้กับนักเรียนระดับ 3 ในปีการศึกษาต่อไป

Guthrie (1997) ได้ศึกษาการนำนิทานพื้นเมืองของรัฐเคนตักกี (Kentucky) สหรัฐอเมริกา มาใช้เป็นแหล่งความรู้ในการจัดโปรแกรมการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐเคนตักกี กลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้าหมวดวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในรัฐเคนตักกี ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 30 คน จากหัวหน้าหมวดทั้ง 152 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ร้อยละ 40 เสนอให้ใช้นิทานพื้นเมืองในการจัด โปรแกรมการสอนและร้อยละ 60 เห็นว่านิทานพื้นเมืองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

จากงานวิจัยดังกล่าวพบว่าการใช้นิทานพื้นบ้านมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาไทย ของนักเรียนในระดับต่างๆ แสดงให้เห็นว่าการใช้นิทานพื้นบ้านสามารถที่จะช่วยให้พัฒนาการทักษะทางภาษาไทยของนักเรียนให้สูงขึ้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนได้อีกด้วย

